ואפילו בקמייתא ממה נפשך טמא הוא אמר רבא [א]הכא במאי עסקינן כגון שהלך בראשון ובשעה שהלך בשני שכח שהלך בראשון דהויא ליה מקצת ידיעה ובהא קא מיפלגי תנא קמא סבר [ב]אמרינן מקצת ידיעה ככל ידיעה ורבי שמעון סבר לא אמרינן מקצת ידיעה ככל ידיעה הלך בראשון ונכנס הזה ושנה וטבל חזר והלך בשני ונכנס חייב ורבי שמעון פוטר ואמאי חייב ספק ידיעה הוא אמר רבי יוחנן [ג]כאן עשו ספק ידיעה כידיעה וריש לקיש אמר הא מני רבי ישמעאל היא דאמר לא בעינן ידיעה בתחלה: ורמי דרבי יוחנן אדרבי יוחנן ורמי דריש לקיש אדריש לקיש דתניא [ד]אכל ספק חלב ונודע ספק חלב ונודע רבי אומר כשם שמביא חטאת על כל אחד ואחד כך [ה]מביא אשם תלוי על כל אחד ואחד ר"ש בן יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אמרו משום רבי שמעון אינו מביא אלא אשם תלוי אחד שנאמר [1]על שגגתו אשר שגג התורה ריבתה שגגות הרבה ואשם תלוי אחד ואמר ריש לקיש כאן שנה רבי ידיעות ספיקות מתחלקות לחטאות ורבי יוחנן אמר כשם שידיעות ודאי בעלמא מתחלקות לחטאות כך ידיעות ספק מתחלקות לאשמות בשלמא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן לא קשיא כאן עשו ולא בכל התורה כולה עשו הכא הוא דלא כתיבא ידיעה בהדיא מונעלם הוא דקא אתי ולא בכל התורה כולה עשו דכתיב [2]או הודע אליו ידיעה מעלייתא בעינן אלא לריש לקיש אדמוקים ליה כר' ישמעאל נוקמה כרבי הא קא משמע לן דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה פשיטא דלא בעי מדלא מייתרי ליה קראי [3]ונעלם דמיחייב על העלם מקדש מהו דתימא כי לית ליה מקראי אבל מגמרא אית ליה קמ"ל:

הדרן עלך ידיעות הטומאה

שבועות שתים שהן ארבע [ג]שבועה שאוכל [ד]ושלא אוכל שאכלתי ושלא אכלתי שבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא חייב דברי רבי עקיבא אמרו לו לר"ע [ה]היכן מצינו באוכל כל שהוא שהוא חייב שזה חייב אמר להם ר' עקיבא וכי היכן מצינו [ו]במדבר ומביא קרבן שזה מדבר ומביא קרבן: **גמ'** למימרא דשאוכל דאכילנא משמע ורמינהו [ז]שבועה לא אוכל לך שבועה שאוכל לך לא שבועה שלא אוכל לך אסור אמר אביי [ח]לעולם דאכילנא משמע לא קשיא כאן במסרבין בו לאכול כאן בשאין מסרבין

ואפילו בקמייתא. בתמיה. ממה נפשך טמא הוא קודם שנכנס היה טמא ודאי ווידיעת ודאי הוה ליה בתחלה: **שכח שהלך בראשון.** ואין כאן אלא מקצת ידיעה: **תנא קמא סבר כו'.** תנא קמא אליבא דרבי שמעון שפוטר בהזה ושנה ואינו פוטר בראשונה סבר כיון דטומאת ודאי הוא אף על גב דאיהו לא ידע לה לכולהו דתיהוי ליה ידיעת ודאי אלא ידיעת ספק עדיפא היא מהנך ידיעות ספק דהזה ושנה דהתם ידע ליה לכולה מילתא ואפי' הכי ספק הוא אבל הכא אי הוה ידע לה לכולה מילתא הוה ליה ידיעה ודאית הילכך לאו ידיעת ספק היא אלא מקצת ידיעה ודאית ומקצת ידיעה ככל ידיעה. ורבי שמעון בן יהודה אליבא דר"ש סבר לא אמרינן מקצת ידיעה ודאית ככל ידיעה: **ואמאי ספק ידיעה היא.** לתנא קמא פריך: **אכל ספק חלב.** אתיכה ספק חלב וספק שומן: **ונודע.** לו לאחר זמן שהוא ספק חלב והרי הוא באשם תלוי וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל: **כשם שמביא חטאת כו'.** לקמיה פליגי ר' יוחנן ור"ש בן לקיש בפירושא דהא מילתא דרבי: **על שגגתו אשר שגג.** בפרשת אשם תלוי כתיב: **כאן שנה רבי ידיעות ספק מחלקות לחטאות.** והכי קאמר רבי כשיודע לו לאחר זמן שחלב היה יביא חטאת על כל אחד ואחד שידיעת ספק שהיתה לו בינתים מחלקתם דלא ניהוו שני זיתי חלב בהעלם אחד כך כל זמן שלא נודע לו שהן ודאי חלב אלא ספק חלב מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת אלמא מדקתני שמביא חטאת על כל אחת סבירא ליה ידיעות ספק מחלקות לחטאות: **ור' יוחנן אמר.** לא אמר רבי כן אלא כך פירשה כשם שלענין חטאות שבאין על ידיעת ודאי ידיעות שבינתים מחלקות לחטאות כך לענין אשם תלוי הבא על ידיעת ספק ספק ידיעות שבינתים מחלקות לאשמות: **אדמוקים לה כרבי ישמעאל כו'.** מאי דוחקיה למימר דלא בעי האי תנא ידיעה בתחלה דלמא לעולם בעי וסבירא ליה כרבי דאמר ספק ידיעה כידיעה: **הא קא משמע לן.** ריש לקיש: **מדלא מייתר ליה קרא.** דדריש במתניתין ונעלם להעלם טומאה והעלם מקדש: **מגמרא.** הלכה למשה מסיני:

הדרן עלך ידיעות הטומאה

שבועות. שאוכל ושלא אוכל. הן שתים המפורשות דכתיב (ויקרא ה) להרע או להיטיב דמשמע להבא ולא אוכל להרע אוכל להיטיב: **שאכלתי ושלא אכלתי.** הן שתים הנוספות ממדרש חכמים כדיליף לה ר"ע לקמן בפירקין (דף כה.) מריבוי הכתוב: **מדבר ומביא קרבן.** בשביל ביטול דיבורו וכיון דמשום ביטול דיבורו הוא אף זה ביטול דיבורו שהאומר לא אוכל דעתו לאסור עצמו בכל שהוא: **גמ' שבועה לא אוכל לך כו'.** אמר אחד משלש לשונות הללו אסור לו לאכול משל אותו האיש שנדר הימנו דהכי משמע שבועה לא אוכל לך שבועה עלי שלא אוכל משלך: **שבועה שאוכל לך.** באיסור שבועה יהא עלי מה שאוכל משלך דהכי משמע מה שאוכל לך יהא באיסור שבועה: **לא שבועה לא אוכל לך.** לא יהא עלי באיסור שבועה מה שלא אוכל משלך הא מה שאוכל לך יהא באיסור שבועה:

מסרבין

עשו ספק ידיעה כידיעה. לא דמי לנגע בכעדשה דר"ש פירקא (דף יד:) ולא ידע אי כזית מטמא אי בכעדשה מטמא דהתם הוא מסופק אי שייכא כלל טומאה במה שנגע אבל הכא פשיטא ליה דאיכא טומאה הלכך הוי ליה ידיעה טפי: **כאן** שנה רבי ידיעות ספק מחלקות לחטאות. תימה לר"ל תיקשה דר"ש בן יהודה אדרבי שמעון בן יהודה דהכא לא פליג ארבי אלא לענין אשם תלוי אבל בהא דמחלקות לחטאות מודה ולעיל פטר גבי מקדש דלא חשיב ליה ידיעה ואם יש לחלק ולומר דגבי מקדש בעינן ידיעה מעלייתא טפי משום דבעינן ידיעה בתחלה ודאית דומיא דידיעה בתרייתא א"כ היכי פריך מר"ל אר"ל ובדוחק י"ל דהכי פריך אמאי מוקי לה כרבי ישמעאל לוקמה כרבי ולימא דסבירא ליה דאין חילוק בין ידיעה המחלקת לחטאת ובין ידיעה דמקדש ופליג אדרבי שמעון בן יהודה: **נוקמה** כרבי. תימה דנהי דאית ליה דידיעת ספק מחלקת תקשה ליה נוקמה כרבי דאמרי' ידיעת בית רבו שמה ידיעה ועוד דמטעם ספק ידיעה לא מצי לאוקמה כרבי דהא איהו לא בעי ידיעה כלל וי"ל שזה לא היה חידוש אי הוה מוקי לה כרבי דלא בעי אלא ידיעת בית רבו אלא הכי פריך דאפילו כמאן דבעי ידיעה גמורה מצי לאוקומה וכרבי דאמר ידיעות ספק מחלקות:

הדרן עלך ידיעות הטומאה

שבועות שתים. ורמינהי שבועה שאוכל לך. משנה היא בפרק ב' דנדרים (דף טו.) אף ע"ג דהתם קתני [ז]השבועה שאוכל לך והכא קתני שבועה דרך הגמרא לקצר המשנה שהביא ואין חילוק בין שבועה להשבועה דלהאי מתני' דהתם נמי פריך ממתני' דהכא בגמ' ומשני כי הכא [*] ול"ג בסמוך ברייתא במסרבין בו לאכול דאין לומר שהביא ברייתא משום דלא קתני השבועה דלא ה"ל למיפרך מברייתא כיון דמצי למיפרך ממתני' אלא גר' התם במסרבין: **לא** שבועה לא אוכל לך אסור. דמשמע הא מה שאוכל לך יהא באיסור שבועה ואע"ג דבפ"ב דנדרים (שם) מוקי רישא דהך משנה כר"מ ור"מ לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן גבי נדרים כדאמרינן בפ"ק דנדרים (דף יג:) יש חילוק בין שבועה לנדרים כמו שאפרש בס"פ שבועת העדות (דף לו: ד"ה ה"ג) בע"ה:

שאי

עין משפט נר מצוה

ס א ב ג מיי' פי"א מהל' שגגות הלכה ו:

סא ד מיי' שם פי"ח הלכה ז:

א ה מיי' פ"ד מהל' שבועות הלכה כב סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סי' רלט סעיף יא:

ב ו מיי' שם הל' כג:

מוסף רש"י

ואפילו בקמייתא. בתרתי קמייתא, בתמיה, והא איכא ידיעה ודאית (כריתות יט.). **ובשעה שהלך בשני.** בכניסה אחרונה, שכח שהלך בראשון. ואע"ג דטומאה ודאית היא, מיהא ליכא אלא מקצת הידיעה דשכח את הראשון (שם). **ובהא קא מיפלגי.** הני תרי תנאי אליבא דר"ש, ת"ק אליבא דר"ש לא פטרו אלא בבתרייתא, דליכא בקמייתא כיון דממה נפשך איכא טומאה ידיעה ודאית שהלך בשניהם, אע"פ ששכח שהלך בראשון, אפילו הכי מקצת ידיעה כידיעה והויא ליה ידיעה בתחלה, אבל בבתרייתא ליכא ידיעה ודאית, ור' שמעון בן יהודה סבר אע"ג דטומאת ידיעה ודאית היא, כיון דליכא אלא מקצת ידיעה כמאן דליתיה דמיא (שם). **כאן שנה רבי ידיעות ספיקות כו'.** כשם שאם יודע לו באחרונה שכולן ודאי חלב היו מביא חטאת על כל אחת ואחת, דידיעות ספק שבינתים מחלקות לחטאות דלא הוי העלם אחת, כך מביא אשם תלוי על כל אחת, כל זמן שלא נודע לו ידיעה ודאית (שם יח:). **מונעלם הוא דקא אתי.** ונעלם והוא טמא משמע אע"ג דאיכא קצת העלמה בטומאה חייב (שם יט.).

הדרן עלך ידיעות הטומאה

רבינו חננאל

בכולם ואפילו בקמייתא דתני הלך בראשון ולא נכנס למקדש הלך בשני ונכנס. אפילו בהא פטר ר' שמעון. מכל מקום כיון שהלך בשניהן ואח"כ נכנס למקדש נמצא כי ודאי הוא טמא ונכנס למקדש. ופריק רבא כגון שהלך בראשון. ובשעת הילוכו בשני שכח שהלך בראשון. ובמקצת ידיעה פליגי. רבנן סברי מקצת ידיעה ככל ידיעה היא. ואע"ג דבשעה שהלך בשני לא ידע דהלך בראשון ידיעה היא. ור' שמעון ידיעה כי האי גוונא לא הויא ידיעה: אמר מר הלך בראשון ונכנס והזה ושנה וטבל וחזר והלך בשני ונכנס חייב. ומתמהינן אמאי חייב והא ספק ידיעה היא. אי בראשונה היה טמא אי בשניה ואין שם ידיעה ודאית בטומאה ידועה. א"ר יוחנן כאן בידעת הטומאה עשו ספק ידיעה כידיעה דלא כתיבא בה ידיעה בהדיא. אלא דייקינן מדכתיב ונעלם ממנו והוא טמא. כל ידיעה דאית בה חייב. ולא עשו בכל התורה כולה

מסורת הש"ס

א) כריתות יח: ע"ש, ב) לעיל ג. נדרים טו., ג) [עי' תוס' לקמן כח: ד"ה היכן], ד) במדבר שהוא מביא קרבן שזה מביא קרבן כצ"ל רש"ל, ה) נדרים טו., ו) [לעיל ה.], ז) [צ"ל הא שבועה].

תורה אור השלם

1. וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שִׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר שָׁגָג וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה יח
2. אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח
3. אוֹ כִי יִגַּע בְּטֻמְאַת אָדָם לְכֹל טֻמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם: ויקרא ה ג

גליון הש"ס

מתנ' ושלא אוכל. עיין לקמן דף כה ע"א תוס' ד"ה לאוי: תוס' ד"ה שבועות וכו' ול"ג בסמוך ברייתא. עיין בשיטה מקובצת ב"ק דף עה ע"א ד"ה ברייתא שכי לקיים הגירסא ברייתא:

רבינו חננאל (המשך)

ספק ידיעה כידיעה. דהא בהדיא כתיב או הודע אליו עד דמתיידע ליה ודאי. והיינו דאמר ר' יוחנן בהא דתנ"ר אכל ספק חלב ונודע לו. ספק חלב ונודע לו. כשם שמביא חטאת בכל אחד ואחד כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת כו'. כאן שנה רבי כשם שידיעה ודאי מחלקת לחטאות. וחייב על כל ידיעה חטאת. כך ידיעה בספקות מחלקת לאשמות: וריש לקיש אמר מתני' דשני שבילין ר' ישמעאל היא דלא בעי ידיעה בתחלה: ואקשינן אדמוקים לה כר' ישמעאל נוקמה כרבי דהא הוא דאמר כאן שנה רבי ידיעות ספיקות מחלקות לחטאות. ודחי' ריש לקיש אתא לאשמעינן דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה. ואמרינן הא פשיטא היא דהא מפיק להו תרי קראי ונעלם ונעלם לחייב על העלם הטומאה ועל העלם מקדש ולא מייתר ליה קרא לרבויי ידיעה בתחלה כי היכי דמרבי ליה ר' עקיבא כדגרסי' ברישא דהא מסכתא. ודחי מהו דתימא מקראי לית ליה מגמרא אית ליה קמ"ל דלית ליה. וזו השמועה כולה בכריתות בפרק ספק אכל חלב:

הדרן עלך ידיעות הטומאה

פ"ג שבועות שתים שהן ארבע שבועה שאוכל ושלא אוכל כו'. ואקשינן למימרא דשאוכל דאכילנא משמע מדקתני סיפא שבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא. ורמינהו שבועה שאוכל לך אסור לו לוכל לו מכלל דלא